

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС РОБОТИ ДЕКУ (НА ГЕОГРАФІЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ (НАПРЯМОК ГЕОГРАФІЯ))

Грицьку В.С.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Розглядається робота державної екзаменаційної комісії. Дані психолого-педагогічні рекомендації щодо вдосконалення роботи комісії, оцінювання наукових робіт студентів та їх відповідей на іспитах. Виділені групи студентів за рівнем отриманих знань. Прокоментовані дидактичні ситуації, що виникають під час роботи державної екзаменаційної комісії.

Ключові слова: студент, викладач, дипломний (магістерський) проект, іспит, теорія, практика.

Сучасна модернізація суспільства, перехід країни до ринкових умов господарювання та створення постіндустріального інформаційного суспільства поставили перед сучасними навчальними закладами складну багатоступеневу мету: сформувати у студентів, майбутніх фахівців систему знань і навичок самостійної пізнавальної діяльності та розвивати критичне й творче мислення. Виконання поставлених завдань вимагає підвищення ефективності засвоєння знань, урізноманітнення та вдосконалення навчально-пізнавальної діяльності студентів. Формування інтегрованих умінь і розвиток інтелектуальних здібностей у студентів вузів відбувається під час їхнього навчання, а фінальним підбиттям підсумків навчання, здійсненням контролю за навчально-пізнавальною діяльністю студентів є засідання державної екзаменаційної комісії (ДЕКУ) – важливої складової навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. Отже, розгляд питання діяльності ДЕКУ як дидактичного засобу управління навчальним процесом у вузі (вищому навчальному закладі) є вельми актуальний.

Мета даної статті – висвітлення деяких психолого-педагогічних рекомендацій діяльності державної комісії на географічному факультеті Чернівецького національного університету, поділ студентів на групи за рівнем їх підготовки, що слугує формою перевірки знань випускника і його формування як фахівця.

Для написання статті автором були використані доробки педагогів вищої школи [1; 2; 6], а також власний досвід у багаторічній роботі багатьох ДЕКУ на географічному факультеті.

Робота ДЕКУ передбачає заслуховування й оцінювання студентів під час захисту ними дипломних (магістерських) проектів та здачі державних іспитів.

Дипломний проект (робота) як форма перевірки має свої особливості. Випускник реалізує конкретне виробниче завдання або досліджує й узагальнює певну наукову чи науково-практичну проблему. Ця форма контролю педагогічно цінна

тим, що випускник має можливість отримати важливий інтелектуально-практичний досвід для завершення свого формування як спеціаліста. Це перший і вирішальний самостійний крок у становленні спеціаліста [6].

Державні іспити складають за екзаменаційними білетами, затвердженими кафедрою. Методика ведення державного іспиту сприяє виконанню завдання завершального контролю.

Однією з найважливіших задач викладача вищого навчального закладу є розвиток у студентів інтересу до теоретичних основ дисципліни, яку він читає, і до тих прикладних галузей, де вона може знайти застосування [3]. Жодне положення жодної галузі науки не може бути глибоко засвоєне доти, поки майбутній фахівець не уяснить, де і як дана теорія використовується чи підтверджується в навколишньому середовищі. Основою захопленості є ясність мети, розуміння необхідності того, чого навчаємо і чому навчаємось. Щоб переконати в практичному значенні даної галузі знань, викладач працює разом зі студентами над науково-дослідною роботою, над створенням курсових та дипломних проектів. План наукової роботи складає студент з обов'язковою умовою подальшого його коректування викладачем. Коректувати план дуже важливо, оскільки він визначається не тільки характером теми, але і тим, хто її буде виконувати. Керівник теми повинен знати рівень знань студента, що виконує дану тему, оскільки в процесі її опрацювання можна і треба перш за все ліквідувати пробіли в роботі студента, а вже потім поглиблювати й розширювати набуті знання [4].

Не будемо зупинятися в даній статті на питаннях вибору теми проекту, роботи над вихідними матеріалами, огляду літератури, обробітку практичних даних, проведення консультацій, оформлення роботи і т.д., оскільки нас більше цікавить процедура захисту робіт.

Захист дипломних (магістерських) робіт на географічному факультеті ЧНУ складається із доповіді автора (10 хвилин), відповідей на питання та обговорення. Студент, що захищає роботу,

повинен не констатувати, а доводити, обґрунтовувати, пояснювати ті положення, які виникають із представленої наочності. Він повинен порівнювати свої результати із результатами інших авторів і доводити правдивість тих і інших. Останнє необхідно для того, щоб продемонструвати володіння матеріалом, знання літератури та фундаментальних основ дисципліни, які мають безпосереднє відношення до наукової роботи. Автор вважає, що при захисті не варто відводити час на огляд літератури, а також описувати фізико-географічні, суспільно-географічні чинники досліджуваної території. Усі ці аспекти будуть висвітлені у процесі аналізу результатів дослідження, і тому немає змісту починати захист із викладення загальновідомих положень.

Зміст роботи розкривається при відповідях на питання. Питання можуть бути двоякого характеру: по-перше, за підсумками досліджень автора, по-друге, з фундаментальних основ дисципліни, по якій написана робота. Перші можуть виникнути при огляді ілюстративного матеріалу, при перегляді (навіть швидкому) тексту роботи та в процесі слухання доповіді. Другі стосуються зв'язків результатів роботи з теоретичними положеннями даної науки.

В дискусії викладачі та студенти повинні підкреслити позитивні та негативні сторони роботи, її оформлення та захисту, а також відповідей на питання. Надзвичайно важливо відзначити практичну та теоретичну значимість роботи. Останнє викликає значне задоволення у студентів та бажання продовжити роботу. Бажано, щоб в дискусії брали участь не тільки викладачі, але і студенти.

У процесі виконання курсових та дипломних робіт студент вчиться не тільки досліджувати, а й викладати свої думки в письмовій та усній формах. Тому захист варто проводити не у формі зчитування тексту з листка, а в формі вільного викладення основних результатів роботи.

Оцінка дипломних проектів виставляється комісією. Вважаю, що при зачитуванні рецензії рецензента та відзиву керівника їхні оцінки не повинні акцентуватися. Це надзвичайно важливо з педагогічної точки зору, оскільки кінцева оцінка часто не збігається з тими, які ставляться керівником та рецензентом. В такому випадку у студентів виникає нерозуміння (іноді й незадоволення) з приводу того, що комісія завищує чи занижує оцінку в порівнянні з керівником. Крім того, варто враховувати, що керівник дає оцінку свого внеску в роботу. Тому його оцінка часто буває необ'єктивною, завищеною. Але, оскільки керівник досконало знає роботу, хід її виконання,

здібності, сумлінність студента, то його думка повинна враховуватись на рівні всіх членів комісії, але не оголошуватись під час захисту. Те ж саме стосується й до думки рецензента. Останнє пов'язано ще і з тим, що керівник не завжди об'єктивно оцінює роботу до її захисту і відповідей на питання тому, що тільки в процесі захисту виявляється глибина знань. І, нарешті, якість будь-якої роботи може бути правильно й об'єктивно оцінена на фоні інших робіт. І тому оцінка виставляється комісією в кінці робочого дня.

Кожний член комісії повинен ставити заключну оцінку як середню із чотирьох:

- за зміст роботи;
- за оформлення роботи;
- за зміст доповіді і його викладення тут враховується якість ілюстрування, повнота і відповідність тексту доповіді;
- за відповіді на питання.

Для цього автор рекомендує в процесі захисту складати таблицю.

Студентам варто зачитувати всі оцінки, оскільки вони повинні знати, за що знижена чи, навпаки, поставлена висока оцінка.

Ще одну важливу сходинку роботи ДЕК мають випускні іспити. Білети на іспити складаються методичною комісією по тих основних дисциплінах, які виносяться на іспит. Вони повинні бути добре продумані, щоби охоплювати основи теорії даних дисциплін.

Білети на іспит, на нашу думку, повинні містити не більше 3 питань. Такого ж погляду дотримуються багато сучасних педагогів-теоретиків вищої школи [1; 2; 4]. Не варто допускати, щоб у білетах було по 4-5 питань. Така кількість питань не потрібна: не тільки п'ять чи шість, але і десять питань не можуть охопити всіх тем пропонованих для екзамену дисциплін. Але водночас і по одному-двох питаннях можна скласти чітке уявлення про метод роботи студента, про глибину його знань і т.д. По-друге, необхідно враховувати психологію студента. Він стомився у зв'язку з тим, що іспити проходять в кінці року, нерви його напружені підготовкою до іспитів по 10-12 годин в день протягом 4-5 днів. До одержання білета студентам здається, що вони обов'язково чогось не знають чи взагалі нічого не знають. Тому на іспит перед ДЕК заходить не звичайний студент, а людина, у вищому ступені напруження організму в цілому і нервової системи зокрема. Коли така людина отримує білет, до якого входить 5 питань, то навіть відмінник, що блискуче знає свій предмет, може злякатися, що він нічого не знає, що хоча б одне із питань йому невідоме. В такому випадку він починає нервувати ще більше і здатен забути

П., І., П.	Оцінки			
	зміст роботи	оформлення	доповідь	відповіді на питання

навіть те, що знав. А якщо білет містить тільки три питання, студент читає їх з меншим хвилюванням. Якщо він підготовлений до іспиту, то дуже скоро заспокоюється й починає обдумувати відповіді.

Отже, отримавши правильні відповіді на основні питання, викладачі ставлять додаткові питання. Останнє робиться з двох причин. По-перше, тому що для отримання високої оцінки студент повинен добре орієнтуватися у всіх дисциплінах. По-друге, тому, що, відповівши не тільки на основні, але й на додаткові питання, студент отримує задоволення від іспиту: він широко розкрив свої знання перед викладачем та колегами. Врешті, цей аспект має велике виховне значення і для тих студентів, які погано володіють знаннями відповідних дисциплін. Вони впевнюються, що не тільки їх, але і добре знаючих студентів комісія екзаменує всесторонньо і справедливо.

За значний період роботи в різних ДЕКАх, автор статті прийшла до висновку, що екзаменовані студенти поділяються на 3 категорії:

1. Студенти, які добре знають всі дисципліни, знають їх фундаментальні основи та деталі і вміло використовують їх на практиці. Із таких студентів, зазвичай, виростають справжні спеціалісти, які здатні не тільки вміло працювати, а й розвивати дану галузь науки.

2. Задовільно знають тільки основи наук, але прекрасно вміють втілювати на практиці ці основи. Це студенти практичного складу розуму. Їм важче дається теорія, але на практиці вони схоплюють все дуже швидко. Зазвичай це майбутні гарні виробничники.

3. Студенти, які часто добре знаються теорію, але використовувати теоретичні положення на практиці не вміють. Ці студенти заучують все напам'ять і мало розуміють суть питання.

Першим двом групам студентів варто виставляти однаково високі оцінки (за столбальною

системою це 75 – 100 балів), хоча відповіді у других здаються менш глибокими. При оцінюванні студентів третьої групи варто дізнатися, хто перед вами – гарний теоретик, чи добросовісний зубрила. Другого варто змусити розібратися в питаннях до повного їх розуміння.

Отже, кожний представник державної екзаменаційної комісії повинен вдумливо і творчо підходити до оцінювання наукових робіт студентів, а також їх знань, умінь і навичок при складанні іспитів. Він має керуватися науковими основами методики навчально-виховної роботи у вищій школі, уважно ставитись до кожного студента, враховуючи його нахили, інтереси і прагнення, виявляти високу принциповість і такт.

Інтеграція системи вищої освіти України до європейського освітнього простору, запровадження у вищих навчальних закладах кредитно-модульної системи, особливе місце в якій належить системі оцінювання рівня фахової підготовки випускника, зобов'язує кожного викладача вивчати досвід зарубіжної та вітчизняної вищої школи й творчо використовувати його у своїй практичній діяльності

Список літератури

1. Аванесов В.С. Основы научной организации педагогического контроля в высшей школе. – М., 1990.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України. – К. : Либідь, 1998.
3. Мороз О.Г. Навчальний процес у вищій школі. – К., 2001.
4. Рогова О.В. Технологія організації самостійної роботи студентів // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Педагогічна технологія на сучасному етапі». - Луцьк, 1995.
5. Смирнов С.Д. Педагогіка и психология высшего образования: от деятельности к личности : учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений. – М. : Издательский центр «Академия», 2001.
6. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. – К. : Академвидав, 2006.

Рассматривается работа государственной экзаменационной комиссии. Даны психолого-педагогические рекомендации по усовершенствованию работы комиссии, по оцениванию научных работ студентов и их ответов на экзаменах. Выделены группы студентов за уровнем полученных знаний. Прокомментированы дидактические ситуации, возникающие во время работы государственной экзаменационной комиссии.

Work and results of the state examination committee was analyzed in this article. Psychological and pedagogical recommendations for improvement of the work of the committee on the evaluation of scientific works of the students and their responses on exams have been provided. Groups of the students by level of acquired knowledge were identified. Different didactic situations that appeared during work of the committee have been commented.